

Tradicinė išvyka į VU Kairėnų botanikos sodą

2025-05-15

VU botanikos sodo „vizitinė kortelė“

Išvykoje dalyvavo Vilniaus universiteto ir VGTU profesorių emeritų klubų nariai. Susitikimo dalyviai su dideliu susidomėjimu laukė profesoriaus Romo Lazutkos pranešimo „Lietuvos ekonominės ir socialinės raidos vingiai“. Susitikimo pradžioje VU profesorių emeritų klubo prezidentas profesorius V. Kučinskas trumpai supažindino su prof. R. Lazutkos veikla ir jo darbais. Kitą informaciją apie save prof. R. Lazutka pasakė pats.

VU profesorių emeritų klubo prezidentas Vaidutis Kučinskas supažindina su profesoriaus Romo Lazutkos veikla.

Pranešėjas apžvelgė Lietuvos ekonominės raidos pasiekimus, kai kuriuos socialinius reiškinius ir socialinės politikos problemas.

Pranešimo akimirkos

Pirmojoje pranešimo dalyje profesorius parodė Lietuvos ekonomikos raidą po Nepriklausomybės atkūrimo. Apie 2020 m. Lietuvos ekonomika pagal BVP vienam gyventojui rodiklį pasiekė pagrindinių vakarų Europos šalių lygį, kuris jose buvo 1990 m. Taigi, anot profesoriaus, galime sakyti, kad Sąjūdžio metų pažadas „gyvensime kaip švedai“ jau išsipildė. Tiesa, švedai tokį ekonomikos lygį buvo pasiekę Sąjūdžio metu, t. y. prieš trisdešimt metų, o dabar jie gyvena dar geriau.

Lietuvos ūkinė raida nebuvo lengva. Ypač gilus smukimas pirmąjį Nepriklausomybės penkmetį, o po to 2000 m. Rusijos krizės ir 2008 m. pasaulinės finansų krizės neigiama įtaka. Tačiau pastarasis dešimtmetis Lietuvos ekonomikai buvo itin sėkmingas. Galime sakyti, kad tai Lietuvos ekonomikos aukso amžius. Lietuva pagal BVP vienam gyventojui lenkia 9–10 ES šalių, –nelygu skaičiavimo metodus.

Ir toliau Lietuvos BVP auga sparčiau nei daugumos ES šalių. Tiesa, reikia pripažinti, kad ES augimas nėra pavyzdinis, palyginti su kitų pasaulio dalių šalimis. Tipiška, kad labiau atsilikusios šalys auga sparčiau. Tačiau sparčiai auga ir gana turtingos, bet technologiškai pažangios šalys. Todėl ir Lietuvos tolimesnis artėjimas prie ES vidurkio, matyt, priklausys nuo ūkio technologinių pokyčių.

Ekonomikos pasiekimai džiugina, bet yra ir skaudžių Lietuvos raidos pastaraisiais dešimtmečiais pusių. Pirmiausia jos susijusios su demografija. Kaip žinia, iki 2018 m. vyko masinė emigracija. Ne tik sumažėjo gyventojų skaičius, bet ir labai pasikeitė jų amžiaus struktūra. Visuomenėje labai sumažėjo darbingo amžiaus gyventojų, o gimstančių kūdikių skaičius nukrito nuo 56 tūkst. 1990 m. iki 20 tūkst. 2023 m. Tai lemia ne tik tai, kad moterys vidutiniškai gimdo mažiau, bet ir tai, kad jaunų moterų dėl emigracijos Lietuvoje labai sumažėjo. Nerimą kelia ateitis. Šiuo metu

gimę 20 tūkst. kūdikių po 30–40 metų galbūt pagimdys tik 12–15 tūkst. vaikų, jei gimstamumo lygis liks kaip dabar. Net sunku galvoti apie dar tolimesnių kartų gimusiųjų skaičius.

Išvykos dalyviai įdėmiai klauso prof. R. Lazutkos pranešimo

Profesorius pateikė duomenų ir apie ekonominę emigracijos pusę. Jei emigrantai vertinami kaip žmogiškojo kapitalo nuostoliai, tai jie viršijo naudą, kurią Lietuva gavo iš ES dotacijų ir iš užsienio šalių investicijų į ekonomiką forma. Be neigiamų demografinių tendencijų, Lietuvoje ryškios ir kitos socialinės problemos – viena didžiausių ES pajamų nelygybė ir skurdo rizikos lygis, dideli gyvenimo trukmės ir išsilavinimo skirtumai tarp lyčių.

Ekonomikos raida lėmė ir darbo užmokesčio augimą. Pastaraisiais metais vidutinis darbo užmokestis Lietuvoje, įvertinus euro perkamosios galios skirtumus šalyse, sudaro du trečdalius vidutinio atlyginimo ES. Tai geras ypač pastarojo dešimtmečio pasiekimas, nes ilgą laiką atsilikimas buvo labai didelis. Todėl dviženklis atlyginimų augimas kasmet yra savitas skolos grąžinimas darbuotojams.

Toliau prof. R. Lazutka parodė savitą Lietuvos visuomenės raidos ypatybę individualaus ir kolektyvinio (viešojo) vartojimo požiūriais. Lietuva individualaus vartojimo (t. y., kai vartojimas apmokamas gyventojų tiesiogiai) srityje beveik pasiekė ES vidurkį. Tačiau kolektyvinio vartojimo, kuris apmokamas per valstybės biudžetą ir socialinius fondus, srityje Lietuva yra viena iš atsiliekančių ES.

Taip yra todėl, kad valstybė santykinai mažai surenka mokesčių ir todėl nepajėgi apmokėti gyventojams pakankamai viešųjų paslaugų. Už jas gyventojams nemaža dalimi tenka mokėti individualiai. Tai ir padidina individualų vartojimą. Jo dydis rodo ne tik gyventojų gerovę, bet ir sunkumus gauti kokybiškas viešąsias paslaugas. Joms profesorius skyrė paskutinę pranešimo dalį.

Lietuvos valstybės santykinai ribotos pajamos iš mokesčių graso vis augančiomis išlaidomis palūkanoms. Tuo tarpu trys pagrindinės socialinės politikos sritys – socialinė apsauga ir sveikata bei švietimas – finansuojamos nepakankamai. Socialinėje apsaugos finansavimo stoka pasireiškia, pirmiausia, labai plačiu skurdo paplitimu senatvėje – beveik 40% pensininkų pajamos nesiekia skurdo rizikos ribos, kuri šiais metais vienišam asmeniui bus apie 730 eurų. Pensinio amžiaus gyventojų pajamos sudaro tik du trečdalius darbingo amžiaus gyventojų pajamų. ES vidutiniškai šis santykis yra 90 proc. Toks pajamų svyravimas žmogaus gyvenimo ciklo etapuose nėra racionalus, tačiau be adekvačios socialinės apsaugos tai įveikti neįmanoma.

Sveikatos apsaugos srityje nepakankamas valstybės finansavimas pasireiškia santykinai didelėmis asmeninėmis gyventojų išlaidomis sveikatos paslaugoms ir vaistams. Taip didėja ir sveikatos nelygybė. Yra žinomas dėsniumas – sveikata koreliuoja su pajamomis. Užduotis valstybei – per viešąją sveikatos apsaugos sistemą sumažinti šiuos skirtumus.

Dažnai kartojama, kad švietimui Lietuva skiria pakankamai lėšų. Tačiau Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos duomenimis, mokykloms ir universitetams lėšų, skaičiuojant vidutiniškai vienam moksleiviui ir studentui, ateina mažiau nei vidutiniškai šios organizacijos šalyse narėse. Nepakankamas ugdymo įstaigų finansavimas, nepatenkinama aplinka ir mokymo kokybė skatina tėvus vis daugiau samdyti privačius mokytojus ir vis daugiau tėvų apsisprendžia vaikus leisti į privačias mokyklas. Tai didina vaikų galimybių skirtumus, prestižinės studijos tampa prieinamos tik aukštesnio socialinio sluoksnio jaunuoliams.

Pranešimas buvo labai gausiai iliustruotas statistine medžiaga, teiginiai grindžiami duomenimis, statistinių tyrimų rezultatais.

Moderuojant prof. V. Kučinskui paskaita peraugo į diskusiją.

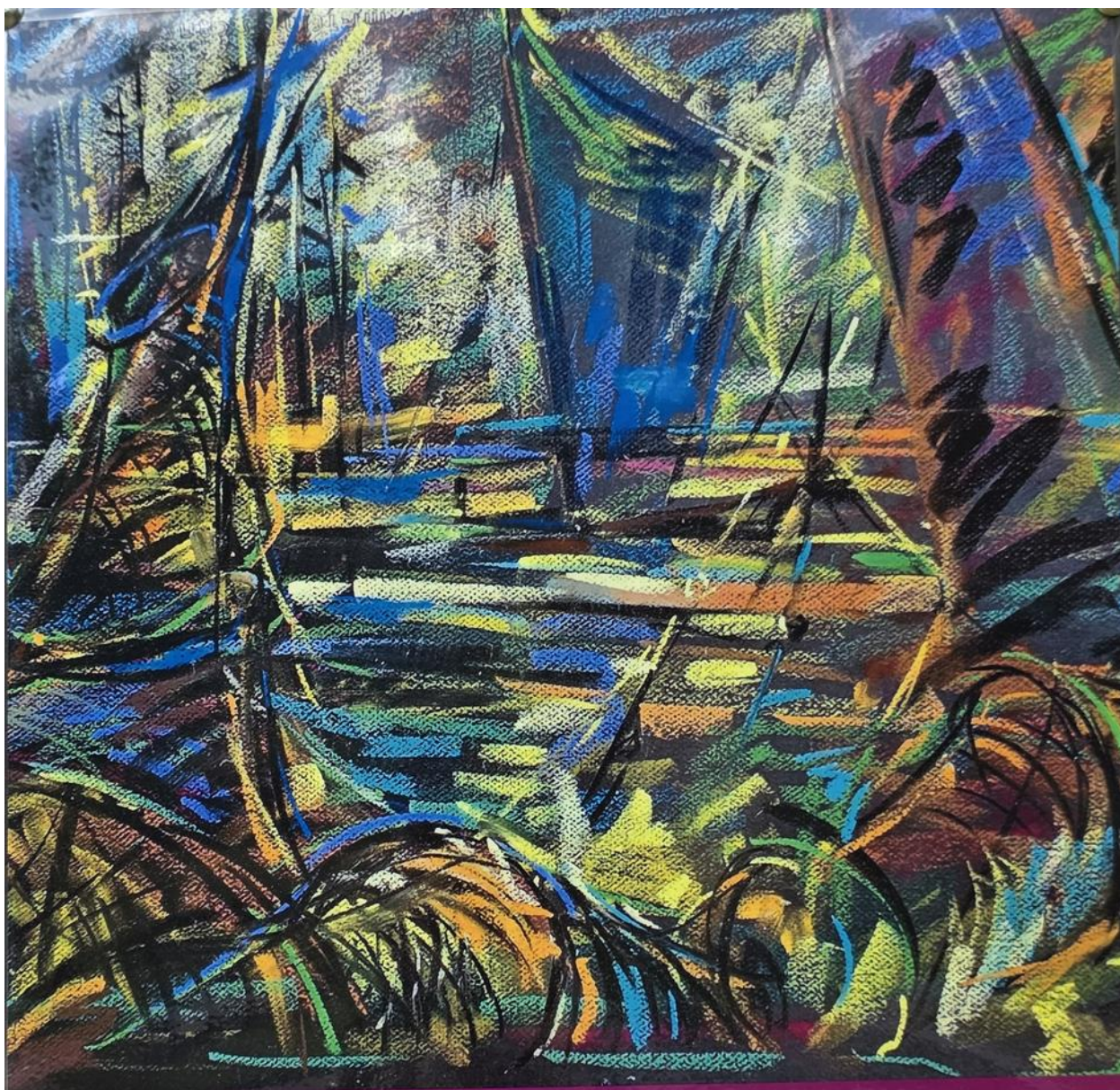

Pranešėjas sulaukė daugybės klausimų ir pasisakymų

VU profesorių emeritų klubo prezidentas profesorius Vaidutis Kučinskas dėkoja profesoriui R. Lazutkai už labai įdomų pranešimą

Kaip visada, Botanikos sodo darbuotojai buvo labai svetingi ir paslaugūs. Sodo vyriausioji mokslo darbuotoja, Baltijos valstybių botanikos sodų tinklo, konsorciumo ir asociacijos narė dr. Silva Žilinskaitė išvykos dalyvių supažindino su tapybos parodos eksponatais, sodo istorija, pavedžiojo po įdomiausias jo vietas.

parodos pristatymas gegužės 8 d. 14 val.

Kęstučio Žuko
pastelių paroda

PLAUKIANTYS PEIZAŽAI

2025.05.02-06.01

Visiems malonių įspūdžių paliko pusdienį trukęs pasivaikšiojimas senojo Kairėnų dvaro parko keliukais ir takeliais.

Lankytojų akis džiugino žydinčios alyvos

Pradėjo žydėti ir kaštonai

Vaizdas nuo žalio namo stogo

VG TU profesorų emeritų klubo prezidentas prof. A. V. Valiulis pasidžiaugė bendradarbiavimu su VU profesorų emeritų klubu, dėkojo už pakvietimą ir puikų renginį. Jis pažymėjo, kad Kairėnų botanikos parkas – išskirtinė vieta, kurioje visada yra kuo grožėtis ir džiaugtis. Dėkojo ekskursijos gidei, kuri daug ko pripasakojo apie parką, atrastą piliakalnį, parko augimo etapus, plėtrą ir daug kitų įdomybių. Pasidžiaugė ir tapybos paroda, įdomia prof. R. Lazutkos paskaita, vaišėmis ir galimybe pabendrauti neakademinėje aplinkoje.

Atsisveikinimo nuotraukoje pozuoja susitikime dalyvavę VUPEK nariai ir svečiai iš VGTU profesorų emeritų klubo

Išvyka į VU botanikos sodą savo turiniu ir įspūdžiais pranoko visus lūkesčius.

Tekstą perengė profesoriai Romas Lazutka ir Vaclovas Lakis. Nuotraukos – profesorių Vaidučio Kučinsko ir Vaclovo Lakio.